

Shrnutí

V České republice se pěstuje mák na ploše bezmála 60 000 ha s tendencí dalšího rozšiřování rozlohy makových polí v následujících letech. Přitom již dnes zaujímá ČR v tomto ukazateli první místo v Evropě, když překonala rozsah produkce svého největšího konkurenta – Turecka. Díky propracované velkovýrobní technologii jsou čeští pěstitelé schopni uspět na zahraničních trzích takovou měrou, že jsou to oni, kdo určuje cenu makového semene. Na export je určeno přibližně devadesát procent úrody. Kromě tradičních odběratelů, sousedních států, proniká český mák na trhy zemí jako je Ruská federace, USA i státy Skandinávie.

Změna plánovaného hospodářství v rámci RVHP na tržní systém bez významnějších mezinárodních integračních vazeb přinutil ČSFR a návazně ČR změnit strukturu agrárního sektoru. Po roce 1990 státem téměř nepodporované zemědělství bylo nuceno dodávat na trh levné produkty za současného otevření se dovozům dotovaných přebytků zemědělské produkce EU. Výrazně se omezil objem živočišné výroby, čímž došlo k ústupu krmných plodin. Z této situace naopak mimořádně profitovaly olejniny, které je možno bez omezení vyvážet, tedy i mák.

Na bezkonkurenční rentabilitě (více než 140%) této plodiny se spolupodílí i zisk z prodeje makové slámy, z níž se extrakcí získávají alkaloidy pro výrobu léčiv. Výhradním zpracovatelem české makoviny je akciová společnost Zentiva.

A právě přítomnost alkaloidů je tím, co přináší nejen užitek, ale i problémy vyplývající z možnosti zneužívání máku. Sezona „surového opia“ totiž láká stále více narkomanů, jelikož jim poskytuje příležitost pro bezplatné opatření drogy nebo suroviny pro její výrobu. Zdá se, že takovou příležitost dnes vítá nezanedbatelný počet osob vyrážejících s jasným cílem do polí. Na tuto skutečnost reagují státy legislativou, jež je plně v jejich kompetenci, ale jejíž vývoj stále více ovlivňuje mezinárodní spolupráce; od nejstarších mezinárodních „opiových“ dohod uplyne zanedlouho sto let.

Legislativní podmínky pěstování máku jsou dodnes v různých zemích odlišné. Úplná prohibice platí ve většině států bývalého Sovětského svazu, někde je možné pěstovat jen odrůdy s nízkým obsahem morfinu (Německo, Polsko), jinde je pěstování povoleno při splnění více či méně přísných zákonných požadavků. V ČR problematiku ošetřuje Zákon o návykových látkách, který ukládá ohlašovací povinnost a další úkony spojené s evidencí a zacházením s makovinou.

Mezinárodní výbor pro kontrolu drog pod záštitou OSN vyzývá státy pěstující mák k přijetí obdobného licenčního systému, jaký uplatňuje např. Austrálie, Francie či Turecko. Nedávno takto vyzval i Českou republiku. Hledání kompromisu mezi zájmy pěstitelů máku a ochranou společnosti před užíváním drog je tak stále aktuální.